

Východní identita na základě cesty do Pekingů

Blog.idnes.cz, 9.3.2018

Soukromé poznámky k přednášce Petra Lysáčka, pedagoga Fakulty umění Ostravské univerzity, reflektující jeho pobyt v Číně mezi říjnem a prosincem 2017.

A protože za tímto zahraničním pobytem Petra Lysáčka stála tvůrčí rezidence organizovaná pražskou Galeríí Zdeněk Sklenář v kulturním centru Czech China Contemporary v Pekingu – leitmotivem této přednášky bylo pochopitelně moderní čínské výtvarné umění – ovšem nejenom to. Přednáška poskytla totiž jakýsi celkový vhlad do života čínské společnosti v druhého desetiletí jednadvacátého století.

A zde si neodpustím poněkud subjektivní hodnocení... Shrnutí – dozvěděl jsem se více věcí divných než těch druhých. Ale nepředbíhejme...

Místem konání přednášky byla Obřanská kulturní fara – tzv. Kafara. Přednáška začala ze čtvrt hodinovým zpožděním, tato prodleva byla ideální pro trochu lahodně-pěňivého osvěžení u farního výčepu, v místnosti uchováající si stále cosi z poklidné atmosféry přelomu devatenáctého a dvacátého století. Ale v jiné místnosti – a to přes chodbu bylo vše dochystáno – což znamenalo – že přednáška může začít. To co následovalo, by bylo možno označit za velký skok rovnou do století jednadvacátého.

fotografie jsou klikací (foto Jan Tomášek)

Tak především jsem se musel rozloučit se svou zažitou představou o cestování – kterou jsem si přinesl z dvacátého století. Taková zahraniční cesta třeba spočívala v toulání po horách, pak se sestoupilo třeba do nějaké vesnice, prohodilo pár slov s bodrým venkovanem, a aby toho klidu nebylo moc – tak se dokoupily zásoby potravin v supermarketu nějakého města.

Na této přednášce jsem však záhy pochopil, že všechno už je úplně jinak. Třeba hned z kraje jsem se dozvěděl, že čínské město je zcela jiný sídelní útvar – než jaký je znám například z Evropy. Takové město co se týče rozlohy, si lze představit jako obrovské prostranství mezi Prahou a Brnem. Zde jsou pak zóny osídlení a zóny bez osídlení. V zónách osídlení pak najdeme zpravidla předimenzované betonové stavby a to buďto čerstvě dokončené nebo často dosud rozestavěné. Součástí koloritu těchto měst je tedy těžká stavební technika, bagry, jeřáby atd. Více povzbuzení náhodnému návštěvníkovi však neposkytnou ani zóny bez osídlení – které mají snad vzdáleně připomínat cosi jako evropské parky. Zde – kromě zcela zplanýrovaného území se sice vyskytuje něco jako zeleň – a to ve formě vzrostlých stromů – ale přes svou výšku to jsou stromy zpravidla zcela čerstvě vysazené a to v pravidelných rozestupech v nespočetně mnoha řadách za sebou. Součástí koloritu těchto dejme tomu parků je pochopitelně těžká automobilová technika – například transportující tyto vzrostlé stromy určené k sadbě. Asi se není třeba divit, že tyto specifické parky jsou zcela liduprázdné.

Nyní k otázce, která se přímo nabízí... A co čínský venkov? O nějakých poklidných čínských vesnicích, jaké v této zemi existovaly snad ještě před několika desítkami let jsem si

vskutku nedělal iluze. Ale? Musím přiznat, že toho o Číně zas moc nevím. Leda tak z filmů. Například takový film „Rudý labyrint“. Ačkoliv se děj tohoto filmu odehrával v Pekingu již zcela moderním – přeci jen zde bylo možno spatřit něco jako venkovský domek. A aby iluze byla dokonalá, tak filmovému divákovi byl předestřen i papírový čínský drak.

To, že se v Pekingu ze stavebního hlediska zřejmě něco děje jsem zaregistroval v souvislosti s přípravou Olympijských her zde v roce 2008. Tehdy jsem zaregistroval z médií stezky urbanistů nad plošným bouráním venkovských domků. Představoval jsem si, že toto bourání zahrnuje okruh tak tří, šesti – maximálně dvanácti kilometrů. Na aktuální přednášce jsem se vlastně dověděl, že původní Peking vlastně bylo „Zakázané město“ plus nekonečný venkov. A dnešní stav? Zbylo sice Zakázané město – jinak všechno už je kompletně jinak.

Tolik tedy pohled na Čínu řekněme z pohledu stavebně-urbanistického a než se dostanu k modernímu čínskému výtvarnému umění tak alespoň pár pohledů řekněme sociologických.

Tak v Číně vládne na rozdíl od západu duch kolektivní. Radosti a starosti se zpravidla sdílí. To platí například o jídle. Oběd či večeře je společenskou záležitostí, příbuzní, či přátelé nebo kolegové u jídla diskutují a přitom si své porce pomalu vychutnávají. Do restaurací se chodí společně – vstoupit do hospody sám – což u nás není nic vyjímečného v Číně nepřipadá v úvahu.

Dalším specifikem Číny její dosud trvajících uzavřenost. Je to země exportu – nikoliv importu.

Nyní tedy k výtvarnému tématu přednášky... Vlastně ještě tak ne docela – napřed zmínka o prostředí kdy výtvarná díla vznikají – respektive jsou vystavována – tedy k ateliérům a galériím.

Řada ateliérů vznikala po roce 2000 například přestavbou starých továren. Tyto tvůrčí zóny prý jakž takž fungují doposud a představují stále jakási centra společenského života. Co se týče galérií – tak zde je situace daleko horší. Řada galérií byla v Pekingu postavena v souvislosti se zdejšími olympijskými hrami a to pochopitelně v místech s původně venkovskou tvářností. Nyní je v provozu pouhý zlomek těchto galérií – takto staveb většinou moderních krabicovitých tvarů, z nichž většina dnes chátrá – což platí například i okolních sochách – často zarůstajících vegetací.

Jedna galérie

A jaká jsou tedy vlastní moderní čínská výtvarná díla – zde vznikající a vystavovaná? Ta lze rozdělit do několika skupin – určitě nezmíním všechny – už proto, že jsem si na přednášce nedělal poznámky a musím spoléhat na svou paměť.

Tak skutečnou lahůdkou je HYPERREALISMUS. Tento styl raději ponechám bez obrazového doprovodu. K tomuto stylu snad jen to, že je v Číně velmi oblíbený a dokonce hojně exportovaný. Máte nějakou oblíbenou fotografii a chtěli by jste podle ní zhotovit obraz? Není nic jednoduššího! V Číně existuje řada dílen, kde jsou výtvarníci doslova nadřizováni k vytváření tímto způsobem dokonalých obrazů.

Oficiální název pro další styl sice neznám – ale soukromě bych ho formuloval jako PARODIE NA ČÍNSKÝ SOCIALISTICKÝ REALISMUS. Přes jistou podobnost s hyperrealismem je na tomto stylu sympatická právě jeho parodičnost, chcete-li nadsázka.

Jakousi oázu klidu pro mě znamenalo TRADIČNÍ ČÍNSKÉ UMĚNÍ. To jsem na přednášce zaregistroval sice jen okrajově – ale potěšilo. Tak jeden exemplář byl myslím přímo dílem autora přednášky – tedy výtvarníka Petra Lysáčka a šlo zřejmě o techniku oleje. Další obrázek se na promítacím plátně jenom mihnul – tak ho pozornosti předkládám poněkud nezaostřený. Tady šlo už o naprostou čínskou klasiku – tedy kresbu tuší na hedvábí.

Petr Lysáček (patrně) se svým obrazem v čínském stylu

K tradičnímu čínskému umění snad ještě jednu poznámku. To představuje totiž hojný artikl na export. Samozřejmě – jedná se hlavně o čínskou keramiku, především porcelán. Přes značné ztráty z období tzv. Kulturní revoluce jsou dosud zásoby tohoto zboží v Číně značné a vyvážet je zakázáno pouze výrobky starší desátého století – které jsou považovány za kulturní památku.

Nyní ovšem zpět k umění současnému. A jsme u tzv. KONCEPTUÁLNÍHO UMĚNÍ. Rovněž tento styl ponechávám raději bez obrazového doprovodu. Zářným příkladem může být například následující scéna. Suť z cihel ze zbořených vesnic je potažena jakousi zelenou sítí a na ní zvesela juchá čínská mládež. No comment!

A takhle bychom mohli pokračovat dále. Shrnutí – v moderním čínském výtvarném umění lze přes výše uvedené pochybnosti zajisté nalézt leccos pozitivního, přínosného... Ale je určitě škoda, že na prvním místě spíš než touha po sebevyjádření je poptávka trhu. Ale s tím se zřejmě nic nenadělá.

Na závěr ještě okrajová zmínka o tom, co s výtvarným sice volně – ale přece jen. Tedy o průmyslovém, respektive automobilovém designu. Na přednášce byl totiž mimo jiné promítnut obrázek jednoho čínského auta – a to designu velmi nápaditého. Dokonce zaujal i na přednášce přítomná děvčata. Ano. V Číně se už asi patnáct let nejezdí na kolech, ale v autech. V této zemi v nedávné době vznikla řada nových automobilek. Někdy jsou to vozy zcela originální, někdy se však nápadně podobají automobilům vyráběným jinde na světě. Autory originálu to sice může iritovat, ale to je asi jediné, co s tím můžou dělat. Zhruba tedy toto jsem se dozvěděl o Číně – tedy zemi, kterou jsem nikdy nenavštívil na přednášce na Kafaře v Obřanech.

Zdroj: <https://jantomasek.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=653218>